

Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLM

Betänkandet Amerikansk inresekontroll vid utresa från Sverige (SOU 2017:58)

Utredningen om amerikansk inresekontroll på Arlanda har haft i uppdrag att föreslå hur de svenska bilaterala avtalen med Förenta staterna om amerikansk inresekontroll på Arlanda flygplats ska genomföras i svensk rätt och lämna nödvändiga författningsförslag. I uppdraget har ingått att på ett uttömmande sätt analysera alla frågor som är relevanta för att den amerikanska inresekontrollen ska kunna utföras på flygplatsen i enlighet med avtalen. Utredningens uppdrag har omfattat bl.a. frågor om amerikansk myndighetsutövning på svenskt territorium, enskildas rättssäkerhet, sekretess, dataskydd, immunitet och privilegier samt finansiering av vissa åtgärder.

Tullverket vill lämna följande synpunkter på betänkandet.

Behov av förtydliganden

På de punkter som anges nedan ser Tullverket att det skulle vara förtjänstfullt med ytterligare belysning eller klarlägganden.

Förhållande till dataskyddsbestämmelser m.m.

Utredningen ser inte några behov av åtgärder vad gäller sekretess, EU:s dataskydd och nationella registerlagar samt EU:s tullagstiftning gällande utförsel. Tullverket ser emellertid behov av det i dessa aspekter i det fortsatta lagstiftningsarbete ytterligare belyses för att säkerställa hur regelverken förhåller sig i gränssnittet mellan de amerikanska och de svenska myndigheterna.

Mandat för kroppsvisitation och kroppsbesiktning

Tullverket konstaterar att om 2 kap. 6 § i författningsförslaget till lagen (201x:xx) om amerikansk inresekontroll vid utresa från Sverige blir tillämpligt måste inresekontrollanten i första hand kontakta Tullverket som ska fatta beslut för det fall åtgärden ska leda till en ytlig kropps besiktning enligt 27 § lagen

(2000:1225) om straff för smuggling. Om tullpersonal inte finns på plats kan istället polis tillkallas för kroppsbesiktning enligt 28 kap. 12 § rättegångsbalken. Beslutet enligt 2 kap. 6 § ska då grundas på att det finns anledning att anta att en vara som personen bär på kroppen kan tas i beslag. Vad gäller 2 kap. 7 § ska tull eller polis kontakta allmän åklagare för ett beslut om kroppsbesiktning och ange skäl att det finns anledning att anta att personen har en vara i kroppens håligheter som kan tas i beslag. Detta är Tullverkets uppfattning av rättsläget.

Omfattning av immunitet

I 4 b § i förslaget till lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall finns angivet att de tjänstemän vid Customs and Border Protection (CBP) och familjemedlemmar ska ha immunitet i den utsträckning som anges i avtalet mellan Sverige och USA. Tullverket uppfattar det som att detta innebär att samma förutsättningar som i normalfallet gäller, dvs. när det gäller diplomatiska kåren gäller immunitet i samband med in- eller utresa samt under hela vistelsen i landet, under förutsättning att den som ska åtnjuta immunitet ska utföra sin tjänsteutövning eller närvara vid ett officiellt möte i tjänsten eller liknande i landet. Detta är Tullverkets uppfattning av rättsläget.

Förtydligande om svensk hantering

Tullverket ser att det skulle kunna uppstå gränsdragningsproblem som skulle kunna förtydligas i det fortsatta lagstiftningsarbetet vad gäller följande situationer. Det kan således behöva förtydligas hur svensk hantering ska ske i nedanstående fall och av vilken aktör (polis, tulltjänsteman eller Swedavia) när en vara har beslagtagits och förverkats eller omhändertagits enligt amerikansk lag. Beroende på hur det är tänkt kan det innebära merarbete och eventuellt merkostnader för Tullverkets personal.

Om en inresekontrollant påträffar en person som medför en utförselreglerad vara som inte har angivits för utförsel och att utförseltillstånd saknas ska tullpersonal tillkallas. Det brott som då kan bli aktuellt är försök till smuggling, se 3 och 14 §§ smugglingslagen.

En inresekontrollant har befogenhet att ta en vara i beslag om varan strider mot vad som får föras in enligt amerikansk lag. Sådan vara får också förverkas enligt förslaget till 10 § lagen om amerikansk inresekontroll vid utresa från Sverige. Detta förutsätter dock att varan inte är belagd med ett utförselbud från Sverige. Om varan är belagd med utförselbud ska varan överlämnas till Tullverket, dvs. svensk lag konsumerar amerikansk lag.

Enligt 2 kap. 8 § kommer det vara möjligt för inresekontrollanterna att lämna över gods som inte varit föremål för brott enligt amerikansk lag till svenska polismän eller tulltjänstemän.

Skadestånd

Avtalen om amerikansk inresekontroll innehåller ingen reglering när det gäller skadeståndsfrågor. Utredningen lämnar inte heller några författningsförslag i denna del. Tullverkets erfarenhet är att sådana situationer avseende skador på varor kommer att uppstå och behöver regleras. Tullverket förespråkar därför en lagreglering i denna fråga. En sådan reglering skulle eventuellt kunna finna en modell om man ser till t.ex. lagen (2000:343) om internationellt polisiärt samarbete samt lagen (1959:590) om gränstullsamarbete med annan stat och de stadganden som finns där om skadestånd.

Kostnader för Tullverket

Utredningen konstaterar att Tullverket och Polismyndigheter kommer att få fler arbetsuppgifter p.g.a. den amerikanska inresekontrollen men hävdar att det anslag på drygt 23 miljarder som myndigheterna får torde räcka även för dessa arbetsuppgifter.

Det är olyckligt att utredningen inte gjort en åtskillnad mellan de två myndigheterna i denna analys. Tullverket är en betydligt mindre myndighet och utökade arbetsuppgifter får därmed större konsekvens för Tullverket än för Polismyndigheten.

Vid dialog med företrädare för den amerikanska ambassaden har det framkommit att man beräknar att den amerikanska inresekontrollen i inledningskedet kommer vara öppet mellan klockan 06:00-14:00 varje dag i veckan.

Då Tullverket idag inte har ständig närvaro med tullpersonal i tullfiltret på utrikesterminalerna på Arlanda flygplats kommer en viss inställetid att krävas för att tullpersonal ska vara tillgänglig. Ett genomförande av förslaget på den nivå av närvaro som angivits ovan kräver ett tillskott av resurser. En försiktig beräkning visar att minst tre tulltjänstemän måste finnas tillgängliga vilket skulle innebära ett tillskott av fem årsarbetskrafter (räknat på 1750 timmar per årsarbetskraft (8 timmar x 3 x 365 dagar)). Då den amerikanska inresekontrollen är tänkt att påbörjas vid slutet av 2019 behövs ökade resurser redan under 2019 då utbildning av tjänstemännen måste ske. Tullverket anser således att det från 2019 och framledes finns ett ökat anslagsbehov som inte kan täckas inom nuvarande anslag eller den anslagsökning för tre år som förutskickats för att vara inriktade på narkotika och vapenkontroller.

Övrigt

Tullverket noterar att det i förslaget till förordning om ändring i förordningen (1990:415) om tillstånd till införsel av vissa farliga föremål står fel i hänvisningen till 11 kap. 2 § f och h vapenlagen (1996:67), när h ska falla

under 11 kap. 1 § vapenlagen. Samma sak gäller i författningskommentaren till detta förslag på sidan 457.

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har deltagit generaltulldirektören Therese Mattsson, beslutande, överdirektören Per Nilsson, chefsjuristen Charlotte Zackari, sakkunnige Jonas Karlsson och verksjuristen Karin Engstrand, föredragande.

TULLVERKET

Therese Mattsson

Karin Engstrand

Kopia till:

Fidep

VLS

KOM

BB